

این ساختمان بطور کلی مرمت و بازسازی شده و به « گمرکخانه » شهرت دارد.

شیوه ساخت پل :

این پل بر بستر صخره ای رودخانه بنا شده به گونه ای که ابتدا صخره‌ها را تراشیده و سپس با سنگ و ساروج پایه‌های پل را بوجود آورده‌اند. به نظر می‌رسد که تمام پل از سنگ و ملات ساخته شده و بعد از ویرانی که بر اثر طغیانهای مکرر زاینده رود صورت گرفته، طاق‌ها را مرمت کرده‌اند. آثار به جا مانده از پل و مرمتها را اینگونه می‌توان تقسیم بندی کرد:

۱- آثار بنای اولیه در پاتاق قوسها که از سنگ و ملات استفاده شده با پایه های پل از نظر مصالح یکسان است

۲- آثار مرمت بعدی که به شیوه اولیه ساختمان پل و با سنگ و ملات انجام شده اندکی با مصالح اولیه از نظر ابعاد سنگها متفاوت است

۳- قسمتهای بالای طاق چشمه ها که مرمت شده، احتمالاً در دوران سلجوقیان با آجر مرمت شده است. ابعاد آجرهای این قسمت $25 \times 25 \times 5$ سانتیمتر و به رنگ قرمز ملایم است و با آجرهای ستون روی پل، از نظر جنس و ابعاد یکسان می باشد

۴- قسمتهای دیگری از پل، از جمله حاشیه قوسها و بعضی نقاط دیگر طاقها با آجرهایی به ابعاد $26 \times 26 \times 5$ سانتیمتر و به رنگ کرمی مایل به سبز مرمت شده است این مرمت بر اساس نوع آجرها، احتمالاً در دوران صفوی انجام شده است

۵- آجرهای دیگری در مرمت پل به کار گرفته شده که ابعاد آن عبارتند از: $20 \times 20 \times 4$ و $23 \times 23 \times 7$ سانتیمتر، رنگ این آجرها، کرمی مایل به زرد و کرمی مایل به قرمز است.

پل شهرستان احتمالاً در دوران آل بویه، سلجوقی و صفوی، مورد مرمت کلی قرار گرفته و تا دوران صفوی که راه اصفهان به شیراز از فراز آن می گذشته، اهمیت فراوانی داشته است.

از دیوار خشتی که به موازات رودخانه، در حفاری سال ۱۳۵۲ به دست آمده می توان پی برد که قسمت شمالی پل که شهرستان نامیده می شده کاملاً محصور بوده و راه دست یافتن به شهر، تنها از بنای گمرک خانه پل بوده است و در واقع گمرک خانه دروازه شهرستان محسوب می شده است. با آثار به جا مانده از پل و پیرامون آن، می توان نتیجه گرفت که پل شهرستان در دوره ساسانی ساخته شده و سپس در دوران بعد از اسلام به دفعات مورد مرمت قرار گرفته است.

شایان ذکر است که سالن برگزاری نمایشگاه های بین المللی اصفهان در جوار این پل قرار دارد.

پل شهرستان قدیمی ترین پل زاینده رود

مصطفی رحمانی

پل شهرستان قدیمی ترین پل زاینده رود است که به عقیده برخی محققین بنای آن ساسانی است ولی ریشه و پایه هخامنشی دارد و قسمتهای فوقانی آن الحاقاتی از دوره دیالمه و سلاجقه را در بر می گیرد. این پل که در ناحیه «جی قدیم» اصفهان واقع شده پایه های آن بر روی سنگهای طبیعی کف رودخانه استوار گردیده است. امروزه این پل را « پل شهرستان » می نامند ولی در قدیم جسر حسین و پل جی هم نامیده می شده است. مفضل بن سعد بن حسین ماروخی اصفهانی از نویسندگان قدیم در کتاب خود به نام محاسن اصفهانی، از این پل به نام جسر حسین یاد کرده است. برپایه شباهت پل شهرستان با پلهای ساسانی خوزستان مانند پل شادروان شوشتر و پل دزفول، اساس و بنیاد این پل را به دوران ساسانی نسبت داده اند.

خصوصیات پل شهرستان :

طول پل از ستون مدور آجری تا انتهای سنگفرش قدیمی حدود ۱۰۵ متر و عرض آن از ۴/۲۵ تا ۵ متر متغیر است. جهت پل شمالی - جنوبی با کمی انحراف است. انحراف آن از فاصله ۴۰ متری از سمت جنوب آغاز می شود. پل از مرکز دارای شیب ملایم به دو سمت می باشد و کف آن هموار نیست.

این پل دارای یازده چشمه و دوازده پایه سنگی بزرگ است و دو دهنه کناری آن، مربوط به نهرهای منشعب از رودخانه است. بر روی هر کدام از پایه های سنگی، یک طاقما دیده می شود که از پایه سوم سمت جنوب شروع شده و تعداد آنها به هشت عدد می رسد که ابعاد هر کدام متفاوت است.

در سمت شمال پل بنایی از خشت و گل ساخته شده که دارای اتاقی کوچک و دو طاقما به عرض ۱/۱۶ متر و ارتفاع ۹۳ سانتیمتر بوده است.